

TANTÁRGYI TEMATIKA

2024/2025 tanév 1. félév; Jogász szak

Tantárgy neve: <i>Magyar állam- és jogtörténet I.</i>	Tantárgy Neptun kódja: AJJOT271N1 (nappali) AJJOT271L1, AJJOT 271D1 (levelező) Tárgyfelelős intézet: Jogtörténeti és Jogelméleti Intézet Jogtörténeti Tanszék
	Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Turkovicsné Dr. Koncz Ibolya Katalin egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): Dr. Turkovicsné Dr. Koncz Ibolya Katalin egyetemi docens	
Javasolt félév: 1. őszi félév	Előfeltétel: -
Óraszám: nappali: 2 óra / hét levelező: 15 óra/félév	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 5	Munkarend: nappali/levelező
<p>Tantárgy feladata és célja: A MAGYAR ÁLLAM- ÉS JOGTÖRTÉNET tantárgy célkitűzése a mai magyar állam- és jogrendszer történelmi előzményeinek bemutatása. Ennek során a joghallgatók képet kapnak arról, milyen okok miatt és milyen módon formálódott állam- és jogrendünk a polgári átalakulásig, valamint elsajátíthatják a fontosabb szakmai alapfogalmakat. A tárgynak a jogi kultúrát megalapozó és továbbfejlesztő szerepet is szánunk. A tárgy propedeutikus jellegű, amely a középiskolai történelem tudásanyagát feltételezve készíti elő a hallgatókat a választott hivatás alapfogalmainak megértésére. Bevezető és alapozó karaktere miatt tekintettel kell lennünk a hallgatóink elvárható ismeretszintjére és a felsőbb éveken oktatott tételes tárgyak igényeire. A levelező tananyag összeállításánál figyelemmel voltunk az első évfolyamon oktatott más tantárgyak tematikájára is.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> T2, T5, T7, T10, T12, T16, T18 <i>képesség:</i> K1, K4, K9, K10, K14, K19, K26 <i>attitűd:</i> A1, A2, A4, A5, A6, A18 <i>autonómia és felelősség:</i> F1, F3, F4, F5</p>	
Tantárgy tematikus leírása:	
<p>I.Konzultáció</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A félévi tematika és a követelmények ismertetése Az államalapítás. A király és a királyi tanács az Árpádok korában. A király jogállása 1301-1848. A trónbetöltési elvek változásai; hatáskörei, a király helyettesítése (a kormányzó és a nádor) Az országos méltóságok vegyesházi királyaink idején. 2. A rendiség kialakulása Magyarországon. Az 1222. évi világi Aranybulla. Az ellenállási záradék és a nemesi jogok későbbi biztosítékai. A rendi alkotmány létrejötte. Az országgyűlés kialakulása, szervezete és működése a rendi korban. 3. Helyi közigazgatási szervezet jellemzői 1848-ig. (A királyi vármegye és a nemesi vármegye. A városok jogállása a rendi korban) <p>II.Konzultáció</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Bírósági szervezet fejlődése Magyarországon az államalapítástól 1848-ig. 5. Az állam- és jogfejlődés jellegzetességei az 1848/1849-es forradalom- és szabadságharc idején. Az államfői hatalom gyakorlása 1848/49 6. A neoabszolutizmus időszakának „alkotmányos” berendezkedése. 7. A választójog fejlődése 1848-1946 8. A Pragmatica Sanctio és az osztrák-magyar kiegyezés közjogi alapjai 1867:XII. tc. A horvát-magyar államjogi kapcsolat 1868 és 1918 között. 1868:XXX. tc. Az államfői hatalom gyakorlása 1867-1918 	

III. Konzultáció

9. Az országgyűlés 1848/1849, 1867-1918 (szervezete, működése, hatásköre). A nemzetgyűlés 1920-1926. Az 1926-os felsőházi reform
10. A helyi önkormányzatok a polgári korban (Általános jellemzők. A vármegye, a törvényhatósági joggal felruházott városok; Budapest székesfőváros. A községek)
11. Az igazságszolgáltatás rendszere a polgári korban (Rendes és különbíróóságok; Az igazságszolgáltatás egyéb szervei)

IV. Konzultáció

12. Az 1918/1919-es forradalmak államszervezeti sajátosságai. A trianoni békeszerződés. Az alkotmányosság helyreállítása (1920) és a kormányzó jogállása.
13. A köztársasági elnök 1946-1949-ben. A kormány jogállása (a kormányalakítás szabályai, a miniszteri felelősség, a kormány hatásköre és a kivételes hatalom).
14. A „szocialista” időszak államszervezeti jellegzetsségei.
15. Félévzárás

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

A tantárgyból - elméleti jellegénél fogva - a félév során aláírást kell szerezni, amelynek feltétele az előadásokon / konzultációkon való részvétel. A távolmaradás megengedett mértéke 1 alkalom. A további igazolt vagy igazolatlan hiányzás beszámolási kötelezettséget von maga után, amelynek teljesítése írásban vagy szóban, az oktatóval történő egyeztetés szerint történik.

Kollokvium teljesítésének módja, értékelése:

A vizsgára bocsátás feltétele az aláírás megszerzése

A e-leckekönyvi aláírás megszerzése után a hallgatók a vizsgaidőszakban a félév anyagából szóbeli vagy írásbeli vizsgát tesznek, amelynek értékelése ötfokozatú jeggyel történik.

A vizsgán 5 fokozatú értékelést alkalmazunk.

A vizsga a tankönyv tételeiből és az előadások anyagából lesz.

Az ötfokozatú értékelés százalékos határai: 0-60%: elégtelen (1); 61-70% elégséges (2); 71-80%: közepes (3); 81-90%: jó (4); 91-100%: jeles (5).

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó további / sajátos módok, jellemzők: előadás, magyarázat, tematikus prezentáció/szemléltetés, megbeszélés, vita

EGYSÉGES TÉTELSOR NAPPALI ÉS LEVELEZŐ HALLGATÓK RÉSZÉRE

Magyar állam- és jogtörténetből

(Alkotmánytörténet)

2024/2025. tanév I. félév

- 1) A rendek és a rendiség. [At. 81-89. o.]
- 2) A rendi-képviselési monarchia. [At. 90-95. o.]
- 3) Az abszolút monarchia. [98-107. o.]
- 4) Erdély különleges jogállása, országgyűlések az önálló államiság idején. [At. 116-123. o.; 161-162.o.]
- 5) Horvátország, Szlavónia, Dalmácia, Bosznia, Fiume különleges jogállása. [At. 123-127. o.]
- 6) A király jogállása az államalapítástól 1848-ig. [At. 132-139. o.]
- 7) A király helyettesítése a rendi korban. [At. 139-145. o.]
- 8) A rendi országgyűlés kialakulása, előzményei. [At. 149-153. o.]
- 9) A rendi országgyűlési képviselés. Az országgyűlés szervezete. [At. 153-156. o.]
- 10) A rendi országgyűlések hatásköre, tanácskozásai. [At. 156-161. o.]

- 11) A királyi tanács tagjai, jelentősége, funkciója. [At. 166-171. o.]
- 12) Az országos és udvari méltóságok. [At. 171-181. o.]
- 13) A szakkormányzat szervei, dikasztériumok. [At. 183-190. o.]
- 14) A birodalom központi szervei. [At. 190-192. o.]
- 15) A királyi vármegye fogalma, eredete, szervezete. [At. 196-198. o.]
- 16) A nemesi vármegye kialakulása és hatásköre, szervei, szerkezete. [At. 198-204. o.]
- 17) A szabad királyi városok, bányavárosok. [At. 208-213. o.]
- 18) Mezővárosok, uradalmak, falvak. [At. 213-217. o.]
- 19) Ítélezés szervei [At. 222-225. o.]
- 20) A központi ítélezés szervei. [At. 225-232. o.]
- 21) A vidéki törvénykezés. [At. 233-239.]
- 22) Az ügyvédség kialakulása és jellegzetességei hazánkban. [At. 239-242. o.]
- 23) Az ügyészi intézmény hazánkban. [At. 242-243. o.]
- 24) A közhitelességi szervezet; Földkönyv bevezetése. [At. 243-247. o.]
- 25) A katolikus egyházszervezet Magyarországon. [At. 253-255. o.]
- 26) Állam és a katolikus egyház viszonya a polgári átalakulásig [At. 255-258. o.]
- 27) Az állam és a protestáns felekezetek kapcsolata 1517-1848 között. [At. 258-261. o.]
- 28) A polgári átalakulás folyamata és eredményei hazánkban [At. 269-278. o.]
- 29) Az áprilisi alkotmány sajátosságai. [At. 282-288. o.]
- 30)
- 31) Alkotmányos monarchia létrehozása, megoldási kísérletek a közjogi válságra. [At. 293-298. o.]
- 32) A neoabszolutizmus időszakának „alkotmányfejlődése”. [At. 302-309. o.]
- 33) Ausztria és Magyarország közjogi kapcsolata 1867 és 1918 között. [At. 312-318. o.; 327.o.]
- 34) A parlamentáris monarchia speciális elemei hazánkban. [At. 318-321. o.]
- 35) Szabadságjogok helyzete a kiegyezés korában. [At. 322-328. o.]
- 36) Szabadságjogok a két világháború között. [At. 337-342. o.]
- 37) Az első népköztársaság időszakának alkotmányjogi jellemzői. [At. 346-349. o.]
- 38) A második köztársasági kísérlet. [At. 350-355. o.]
- 39) A népképviselői választójog fejlődése 1918-ig. [At. 359-367. o.]
- 40) A népképviselői választójog fejlődése 1919-1938 között. [At. 367-370. o.]
- 41) A választási rendszer átalakítása 1945 és 1947 között. [At. 370-373. o.]
- 42) A törvényhozás szervezete a kiegyezést követően. [At. 377-382. o.]
- 43) A polgári korszak országgyűlési tagjainak jogállása. [At. 388-392. o.]
- 44) A polgári korszak országgyűlésének hatásköre, működése; [At. 382-388. o.]
- 45) Az állami ellenőrzés szervezete. [At. 393-394.o.]
- 46) A király jogállása 1848 után. [At. 397-406. o.]
- 47) Az alkotmányosság helyreállítása 1920-ban. [At. 333-336. o.]
- 48) A kormányzó jogkörei 1920 és 1944 között. [At. 409-416. o.]
- 49) A köztársasági elnök jogállásának típusai; a népköztársaság elnöke. [At. 418-422. o.]
- 50) A közigazgatás fogalma, fejlődésének tendenciái, kivételes hatalom [At. 425-429. o.]
- 51) A magyar polgári közigazgatás korszakai [At. 429-431. o.]
- 52) A közigazgatás szervei, a kormány, kormányzati szervek [At. 431-434. o.]
- 53) A szakközigazgatás szervei [At. 435-436. o.]
- 54) A törvényhatóságok, azok típusai és szervei a kiegyezés után. [At. 437-439. o.]
- 55) A vármegye a polgári korban. [At. 439-442. o.]
- 56) A törvényhatósági jogú városok, Budapest székesfőváros, közégek. [At. 442-446. o.]
- 57) A testületi önkormányzatok. [At. 446-447. o.]
- 58) A bírósági szervezet 1848 és a dualizmus között. [At. 451-453. o.]
- 59) Rendes és különbíróságok a kiegyezés után. [At. 453-463. o.]

- 60) A bírói függetlenség kialakulása, bírák felelőssége [At. 463-467. o.]
- 61) Az ügyészség a polgári korban. [At. 467-469. o.]
- 62) Az ügyvédség a polgári korban [At. 469-471. o.]
- 63) A közjegyzőség és a telekkönyv. [At. 471-474. o.]
- 64) A Tanácsköztársaság alkotmánya, központi és helyi szervei. [At. 482-485. o.]
- 65) A Hungarista Munkaállam szervezete. [At. 488-489. o.]
- 66) A Magyar Népköztársaság [At. 492-498. o.]
- 67) A parlamentarizmus helyreállítása a 20. század végén [At. 505-506. o.]
- 68) Alkotmányosság a rendszerváltás előtt [At. 507-509. o.]
- 69) Jogi változások 1989-ben [At. 509-511.]
- 70) A jogrendszer modernizálása o. [At. 511-517.o.]

Kötelező irodalom:

1. **Magyar alkotmánytörténet** (szerk.: Mezey Barna – Gosztonyi Gergely) Osiris Kiadó Bp. 2020. [a tételsorban At. rövidítéssel]
2. **Eckhart Ferenc: Magyar alkotmány- és jogtörténet** Osiris Kiadó, Budapest 2000.
3. **Werbóczy István: Tripartitum Opus Juris consuetudinarii Regni Hungariae**, M.Kir. Egyetemi Nyomda, Budapest. 1894.

Ajánlott irodalom:

1. **József Ruzsoly: Beiträge zur neueren Verfassungsgeschichte** (Ungarn und Europa). *Ungarische Rechtshistoriker*. (Herausgegeben von Barna Mezey) Gondolat Kiadó. Budapest, 2009.
2. **Magyar állam- és jogtörténet forrásai** (szöveggyűjtemény) (szerk: Mezey Barna) Osiris Kiadó, Budapest, 1998.
3. **Csizmadia-Kovács-Asztalos: Magyar állam- és jogtörténet** Tankönyvkiadó, Budapest, 1998.